

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента, доктора медичних наук,
завідувача кафедри шкірних та венеричних хвороб з курсом ПО ВНМУ
ім. М. І. Пирогова, професора **Бондара Сергія Анатолійовича**
на дисертаційну роботу аспіранта кафедри шкірних та венеричних хвороб
з курсом ПО ВНМУ ім. М.І. Пирогова
Аль-Омарі Ала'а Осама Ахмада на тему:

«Особливості виникнення і перебігу екземи: соматотипологічні та психологічні аспекти», подану до захисту у створену для разового захисту спеціалізовану вчену раду ДФ 05.600.070 при Вінницькому національному медичному університеті ім. М. І. Пирогова з правом прийняття до розгляду та проведення разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина»

1. Ступінь актуальності обраної теми.

Екзема є одним з найбільш поширених захворювань шкіри – захворюваність на екзему серед людей працездатного віку наближається до 10 %, а серед випадків звернень до спеціалізованих дерматовенерологічних закладів хворих з хронічними дерматозами до 30-40 % припадає саме на хворих на екзему. Також достатньо серйозний внесок захворювання на різні форми екземи й стосовно тимчасової втрати працездатності, адже, за статистичними даними більше третини випадків втрати працездатності при дерматозах припадає саме на екзему.

До теперішнього часу залишаються достатньо дискусійними ціла низка питань, починаючи з класифікації форм екземи, розуміння усього розмаїття чинників її виникнення та особливостей патогенезу аж до обрання єдиної уніфікованої тактики її лікування. В останній час визнано, що до екзематозного процесу може призводити ціла низка ендогенних – нейроалергічних, обмінних, ендокринних та екзогенних факторів.

Також відомо, що ціла низка захворювань, у першу чергу мультифакторіальних, притаманна людям з певними конституціональними типами, що обумовлює необхідність досліджень з урахуванням конституціональних особливостей людини стосовно окремих нозологій серед шкірних хвороб.

З огляду на вказане, дисертація Аль-Омарі Ала'а Осама Ахмада на тему: «Особливості виникнення і перебігу екземи: соматотипологічні та психологічні аспекти» є актуальною як для теоретичної, так і для практичної медицини.

2. Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

Представлена на рецензію дисертація виконана на високому науковому рівні. Дисертантом проведений глибокий патентно-інформаційний пошук за обраною проблематикою, визначені пріоритети дослідження, його мета та завдання, у відповідності з якими проведена значна кількість клінічних спостережень хворих з екземою з застосуванням інформативних методів дослідження. Здійснено ґрунтовний огляд відповідних вітчизняних та закордонних літературних джерел та проведений аналіз отриманих результатів з урахуванням попередніх досліджень науковців. Висновки дисертації обґрунтовані та чітко сформульовані.

Отримані результати досліджень були оприлюднені на конгресі й чотирьох науково-практичних конференціях з міжнародною участю та опубліковані у семи статтях у фахових наукових виданнях України, у тому числі у виданні з міжнародної наукометричної бази Web of Science, у статті в закордонному науковому виданні (Польща) та в матеріалах міжнародних науково-практичних конференцій. Дисертантом отримано авторське свідоцтво на твір.

3. Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях.

Дисертантом уперше встановлені численні відмінності більшості

антропометричних показників, мезоморфного й екторморфного компонентів соматотипу та величини м'язового компоненту маси тіла між хворими на екзему та практично здоровими чоловіками. Також визначені відмінності між чоловіками, хворими на різні форми екземи різного перебігу – встановлено, що таких відмінностей суттєво менше, ніж при порівнянні хворих і здорових чоловіків.

Уперше у чоловіків, хворих на екзему, встановлений субпатологічний конституціональний тип, для якого притаманні витягнутий циліндроподібний тулуб, укорочені нижні кінцівки, більш масивні дистальні та менш масивні проксимальні епіфізи верхніх і нижніх кінцівок.

Здобувачем уперше створені високоінформативні математичні моделі для прогнозування можливості виникнення та особливостей перебігу екземи у чоловіків, мешканців України.

Також уперше в чоловіків, хворих на екзему різної форми та тяжкості перебігу встановлені особливості за типом темпераменту, психодинамічними особливостями особистості, вираженістю акцентуйованих рис особистості та рівнем суб'єктивного контролю порівняно зі здоровими чоловіками. Виявлено, що за показниками особливостей особистості відмінностей між чоловіками, хворими на різні форми та варіанти перебігу екземи менше, ніж при порівнянні їх зі здоровими чоловіками.

Усі результати досліджень, отримані дисертантом, повністю викладені в опублікованих працях.

4. Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Результати дисертаційного дослідження отримані на достатній вибірці обстежених чоловіків першого зрілого віку, хворих на екзему. Загалом до кінцевих груп дослідження увійшло 34 чоловіків з діагнозом істинної екземи, серед яких 16 осіб із легким перебігом і 18 із тяжким перебігом хвороби та 38 чоловіків, хворих на мікробну екзему, серед яких 28 осіб із легким і 18 – із

тяжким перебігом.

Основні методи дослідження, які використав автор є загальновизнаними та апробованими в практичній діяльності та наукових дослідженнях. Хворі на екзему були відібрані на основі клінічних обстежень на базі Військово-медичного клінічного центру Центрального регіону та кафедри шкірних і венеричних хвороб з курсом післядипломної освіти Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова. Встановлення діагнозу екземи проводили згідно номенклатури МКХ-10. Отримані результати антропометричних, соматотипологічних досліджень та показники психологічного стану хворих порівнювалися з такими ж даними у практично здорових чоловіків першого зрілого віку та між групами хворих на різні форми екземи з різним ступенем тяжкості її перебігу. Статистичний аналіз результатів дослідження ґрунтовно проведений в ліцензійному пакеті «Statistica 5.5» із використанням непараметричних методів оцінки. Для розробки моделей можливості виникнення та особливостей перебігу екземи на основі урахування конституціональних особливостей людини застосований метод дискримінантного аналізу.

Основні наукові положення та висновки, дисертації базуються на отриманих результатах, які були узагальнені та проаналізовані з урахуванням результатів інших дослідників, які працювали у схожому напрямку.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Основним науковим завданням, метою дисертаційного дослідження було встановлення особливостей антропометричних, соматотипологічних параметрів і показників особливостей особистості у чоловіків першого зрілого віку, мешканців України, хворих на істинну або мікробну екзему з різним перебігом захворювання та розробка прогностичних дискримінантних моделей можливості виникнення та особливостей перебігу даного захворювання в залежності від особливостей конституціональних параметрів тіла. Дисертантом

на належному рівні виконані усі сім завдань, які були поставлені для реалізації цієї мети, що знайшло своє чітке відображення в узагальнюючому висновку дисертації та семи окремих висновках, відповідних завданням дослідження.

Здобувач продемонстрував високий науково-методичний рівень виконання дисертаційного дослідження – самостійно виконав патентно-інформаційний пошук за проблемою дослідження, провів клінічний відбір хворих на істинну та мікробну екзему з урахуванням ступеня тяжкості її перебігу, оволодів методиками антропометричних та психо-фізіологічних досліджень тощо. Особисто дисертантом виконана статистична обробка отриманих результатів, проведений пошук та аналіз необхідних джерел наукової літератури, написані розділи дисертації. Аналіз та узагальнення результатів дослідження, формулювання висновків виконані дисертантом за участі наукового керівника.

6. Теоретичне і практичне значення результатів дослідження.

Дисертаційне дослідження виконане в рамках ініціативної наукової тематики кафедри шкірних та венеричних хвороб з курсом післядипломної освіти Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова. Результати дослідження мають важливе теоретичне та практичне значення для медицини, у першу чергу для дерматовенерології. Дисертант встановив характерні особливості конституціональних показників, показників психологічного стану в українських чоловіків, хворих на екзему, що значно поглиблює існуючі уявлення про предиктори розвитку та перебігу екземи. Отримані результати, особливо математичні моделі стосовно виділення груп ризику щодо екземи та особливостей перебігу захворювання на істинну та мікробну екзему мають важливе прогностичне значення та можуть сприяти підвищенню ефективності застосованої тактики лікування таких пацієнтів. У цьому плані слід окремо відзначити створену комп'ютерну програму “Eczema Test”, яка дозволяє достатньо швидко та ефективно оцінити як ймовірність виникнення екземи, так і передбачити з високою вірогідністю можливий варіант її перебігу.

Отримані результати дослідження вже впроваджені в лекційні курси та практичні заняття кафедр дерматології та венерології Національного медичного університету імені О. О. Богомольця, шкірних та венеричних хвороб з курсом післядипломної освіти Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова, кафедри дерматовенерології Буковинського державного медичного університету та в практичну діяльність лікарів шкірно-венерологічного відділення військово-медичного клінічного центру Центрального регіону та консультативно-діагностичного відділення КНП «Вінницького обласного клінічного шкірно-венерологічного центру Вінницької обласної ради».

7. Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці.

Результати дослідження, отримані під час виконання дисертації, рекомендуються до подальшого впровадження в навчальний процес, лекційні курси та практичну роботу кафедр дерматології та венерології, шкірних та венеричних хвороб закладів вищої освіти України. Отримані результати доцільні для використання при написанні монографій або підручників з дерматології та в практичній діяльності лікарів-дерматовенерологів.

8. Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності.

Як у тексті дисертації, так і в наукових публікаціях Аль-Омарі Ала'а Осама Ахмада не виявлено ознак порушення академічної доброчесності. За результатами перевірки тексту дисертації програмою «StrikePlagiarism.com» не виявлено плагіату, самоплагіату, фабрикування даних, рівень оригінальності тексту склав 84,15 %. Наявні окремі співпадиння тільки з загальноновживаними фразами, термінологією, посиланнями на наукову літературу та власними публікаціями.

9. Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Вважаю, що дисертація Аль-Омарі Ала'а Осама Ахмада на тему: «Особливості виникнення і перебігу екземи: соматотипологічні та психологічні аспекти», що представлена на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина», є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, яка містить новітні, науково-обґрунтовані результати досліджень, що дозволили вирішити важливу та актуальну для медицини науково-практичну задачу встановлення відмінностей антропометричних, соматотипологічних показників і показників особливостей особистості в українських чоловіків першого зрілого віку, хворих на істинну та мікробну екзему та розробки прогностичних моделей можливості виникнення та особливостей перебігу цих захворювань в залежності від конституціональних параметрів тіла. Результати, основні положення та висновки дисертації мають як важливе теоретичне, так і вагоме практичне значення для медицини.

За своєю актуальністю, науковою новизною, методологічним рівнем виконання, достовірністю й важливістю отриманих результатів та оформленням дисертація, представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії повністю відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44 та наказу МОН України №40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», а Аль-Омарі Ала'а Осама Ахмад заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина».

Рецензент

д. мед. н., професор, завідувач кафедри
шкірних та венеричних хвороб з курсом ПО
ВНМУ ім. М. І. Пирогова

Сергій БОНДАР